

Transcript podcast 'Radio Debuut'

Aflevering 4: Corinne Heyrman en Jante Wortel

Voice-over: Dit is een podcast van Wintertuin.

Voice-over #2: Welkom bij *Radio Debuut*. In deze reeks worden kersverse debutanten geïnterviewd over hun debuten en het belang van literatuur. In deze aflevering ga je luisteren naar Selm Merel Wenselaers in gesprek met Nikki Dekker, Corinne Heyrman en Jante Wortel.

Selm: Welkom bij *Radio Debuut*! Ik ben Selm Merel Wenselaers en inderdaad in gesprek met drie schrijvers, drie debutanten. Helaas, iemand is verhinderd, getroffen, geveld door een griep, vermoeden we; Nikki Dekker die voegt uit, maar gelukkig hebben we ook nog Corinne Heyrman en hebben we nog Jante Wortel, die aansluiten voor deze feestelijke aflevering. Want we hebben drie laudatio's waar we het gesprek aan ophangen, drie debutanten, drie boeken. En we hebben aan drie mensen gevraagd om daar even naar te kijken, om daar iets over te zeggen en bij voorkeur iets feestelijks. En dat is om te beginnen Marja Pruis over *diepdiepblauw* van Nikki Dekker.

Marja: Met haar debuut schreef Nikki Dekker een roman die er nog niet was. Dat klinkt als iets wat nogal wiedes is, maar het is het tegenovergestelde van dat. De meest geslaagde debutant laat zien dat ze schatplichtig is en dat ze iets nieuws durft toe te voegen. Ik heb het schrijfproces van Nikki Dekker niet van nabij meegemaakt, heb alleen in het slottraject een paar keer met haar gesproken over wat toen nog het manuscript was. En ik was onder de indruk van een combinatie van eigenschappen die je niet vaak in één persoon vindt. Ze staat open en twijfelt, tot op het diepste niveau, en is tegelijkertijd overtuigd van eigen koers op hetzelfde diepste niveau. Moet je je roman wel *diepdiepblauw* noemen, vroeg ik haar, prozaïsch behept als ik soms ben. Ze keek me aan, het ene oog zoekend, het andere standvastig. En kijk, zoveel maanden later, kan iemand zich nog het Nederlandse literaire landschap voorstellen zonder *diepdiepblauw*? Wat is ervoor nodig om te worden wie je bent? Het is de vraag die bijna aan het eind van haar roman wordt gesteld en die onder bijna driehonderd bladzijden aan weetjes, associaties, dromen en angsten heeft geresoneerd, als een natrillende stemvork. Het is Nikki Dekker met haar romandebuut gelukt het klassieke *coming of age*-verhaal op een vitale, oorspronkelijke manier te vertellen. De romanvorm is als de nieuwe broek die haar jeugdige zelf aantrekt: strak en uitwaaiierend tegelijk. En bij nader inzien, als je de zaak aan *close reading* onderwerpt, ook nog eens koel en superieur, als iemand die haar eigen stijl zoekt en heeft gevonden. De voorliefde voor een bepaald soort literatuur - die ze een paar jaar geleden al openbaarde, toen de Groene Amsterdammer een enquête uitschreef over de belangrijkste romans van de eenentwintigste eeuw - heeft ze in haar eigen literatuur weten te verwerken op een verbluffende manier, die aanvoelt als natuurlijk en vanzelfsprekend. 'Vernieuwend' was bijvoorbeeld een terugkerende graadmeter voor wat haar literair gezien interesseerde. Plus: 'verbindend'. Het politieke met het persoonlijke. Het oprechte met het gekunstelde. Daarbovenuit sprak ze het belang uit van romans die zich aan geijkte vormen onttrekken en ons begrip oprekken van wat een roman kan zijn. Nikki Dekker treedt in de voetsporen van bewonderde auteurs zonder ze te kopiëren. Ze laat ons de wereld onder water zien als een spiegel, zonder daarin moralistisch te zijn. Het gaat om het idee, het oprekken van mogelijkheden. Nikki Dekker brengt ons op een idee over wat aantrekkingskracht ook kan zijn, liefde, seks, waarnaar we

verlangen en wie we zijn. Daartoe vervaagt ze elegant en onderzoekend de grenzen tussen proza en poëzie, betoog en fictie. *Diepdiepblauw*, diepdiepdiepblauw, zou ik bijna zeggen, leest desondanks niet als een vormoefening. Het is vooral een grappige en ontroerende roman, waarvoor een diepdiepdiepe buiging gepast is.

Selm: Marja Pruis over *diepdiepblauw* van Nikki Dekker. Nikki, als je dit hoort: dit is zeer opkikkerend, lijkt mij. Hulde, hulde. We gaan over naar een volgend laudatio. Corinne Heyrman, dag Corinne.

Corinne: Hallo.

Selm: Hallo. Wij spraken elkaar al eerder, en je vroeg aan Anneleen van Offel - schrijver, medeschrijver - om een laudatio uit te spreken.

Corinne: Ja, klopt.

Selm: Daar gaan we naar luisteren.

Anneleen: Het beginbeeld: een meisje zit met haar laptop op schoot, op het scherm een potvis, aangespoeld. Het scherm reflecteert haar gezicht en ze ziet zichzelf in de potvis: een lobbige, weerloos lijf dat niet verplaatst kan worden zonder letsel op te lopen. Een ander beginbeeld: de lezer heeft het boek op schoot. Op de pagina's wankelen een meisje en haar grootvader. Het meisje is zo dun als papier. De grootvader zit opgesloten in zijn eigen hoofd. De lezer schuift in het meisje, het meisje in de potvis, de potvis in de grootvader. Maar geen verplaatsing zonder letsel. Dit verhaal haakt zich met kleine nageltjes vast onder de huid van de lezer. Een witte nieuwbouwtoren naast een snelweg. Achter een van de vele ramen staat het meisje met een audiorecorder. Ze is afgestudeerd als radiomaker en probeert aan te raken waar andere mensen moeilijk bij kunnen. Ze laat mensen luisteren naar hun eigen verhalen, die ze anders maar moeilijk kunnen horen. En precies zo hoort ze in de vele bezoeken aan haar grootvader, die op hoge leeftijd in een depressie is gegleden en in een psychiatrisch ziekenhuis verblijft, ook haar eigen worsteling. Ze komt de ziekte onder woorden, die zich lang geleden in haar heeft schuilgehouden, toen ze nog zo dun was, dat ze bijna in haar ziekte verdween. *Het begin en zijn oneindigheid* toont de wankeling en de breekbaarheid van de menselijke geest, in een genadeloos maatschappelijk systeem. In een taal die aankomt als een mokerslag. Op elke pagina staat er wel een zin die je zou willen bewaren in een doosje. Hier is een schrijfster aan het woord, met zinnen als röntgenstralen. Ik las het boek al enkele weken geleden, maar toen me gevraagd werd dit laudatio te schrijven was het allemaal meteen weer terug, alsof de personages me nooit verlaten hebben. In mij huist een witte nieuwbouwtoren. In die toren het meisje. Het kijken. Het reiken naar elkaar. Onvergetelijk zijn ze, en met een nietsontziende precisie neergezet. In dit boek vol cirkels slagen de personages er niet in elkaar aan te raken, bijna onverdraaglijk is hun onvermogen om elkaar recht te houden, even pijnlijk hun pogingen daartoe. Ze zijn in me aangespoeld, zoals ik mocht aanspoelen in de prachtige taal van Corinne. Stap erin, in de golf die nergens begint en nergens aankomt, die zich alleen uitstrekt in de oneindigheid van een boek dat je niet meer loslaat.

Selm: Anneleen van Offel, over *Het begin en zijn oneindigheid* van Corinne Heyrman. Oef Corinne, ben je nu ook overspoeld door de woorden van Anneleen?

Corinne: Ja, eigenlijk wel. Ja. Dat aanspoelen, uhm... ja, wie had het verzonnen, hè? (lacht)
Nee, ja, ik vind het wel mooi, dat ik hoor dat mensen aanspoelen in het boek. Dat is fijn.

Selm: Dat personages blijven kleven of vasthaken, of hangen, daar kan ik ook over
getuigen. Hebben ze jou al losgelaten?

Corinne: Uhm... nee, die blijft wel terugkomen, die blijven wel effe. Ja.

Selm: Wat is jouw relatie met Anneleen? Hoe kennen jullie elkaar?

Corinne: We hebben samen in Woordkunst gezeten, maar zij wel... volgens mij toen zij nog
in Woordkunst zat, zat ik in mijn eerste jaar, dus we hebben elkaar niet heel goed gekend.
En, ja, ik blijf haar wel volgen, ik vind haar werk heel goed, en ja, ik ben haar blijven volgen
en... het is fijn dat zij mij ook leest.

Selm: Ja, en waarom vroeg je haar, voor dit?

Corinne: Ja, ik had haar erover gesproken en ik voelde dat het boek haar geraakt had.
En...maar dat was heel kort dat ik haar daarover gesproken had, dus ik was ook wel
benieuwd wat ze er nou eigenlijk in had gelezen en waarom het haar geraakt had.

Selm: Ja. We gaan Jante er ook bij halen. Dag Jante, Jante Wortel.

Jante: Hai.

Selm: Ook jij hebt iemand gekozen voor een laudatio voor...

Jante: Ja.

Selm: ... je debuteert, *Weerlicht*. En je hebt dat gevraagd aan Jaap Robben.

Jante: Ja, klopt.

Selm: We gaan even luisteren.

Jaap: Een besluit nemen waardoor het roer om moet, zonder dat de rest überhaupt kan
kiezen of ze daar wel in mee willen. Nog een citaat: 'Het werkte niet. Natuurlijk werkte het
niet. Hoe meer mijn vader probeerde grip te krijgen op mij, hoe meer ik de neiging kreeg om
hem te ontwijken, achter zijn rug langs te bewegen, uit zijn blikveld te blijven.' Jante Wortel
lijkt in dit boek op een meer te dobberen, met een peillood de diepte van de bodem af te
zoeken, de bodem onder alle gebeurtenissen waarover je leest. Dat zie ik voor me als ik aan
het verloop van dit boek denk. Hoe ze tast, behoedzaam, cirkelend, omdat er ergens een
oneindige diepte moet zijn, een oorsprong, een ankerplaats misschien. Ergens in het
verleden, een diepste punt, en zo zoekt Jante in het verleden van Lea en haar gezin naar
aanleidingen, oorzaken, redenen. En tegelijkertijd voel je al meteen dat die niet te vinden
zijn, omdat al die diepte samen de oorsprong is, en tegelijkertijd is er geen oorsprong. Je
kunt alleen maar door en voort en verder. Zoals je dat als lezer ook wilt, verder lezen, verder
lezen, omdat je voelt dat er hoop is. Omdat je hoopt dat er hoop is. Nog een citaat: 'Ik heb

nooit een plek willen innemen. Ik heb nooit het grotere probleem willen zijn. Ik wilde juist verdwijnen.' Het is aangrijpend hoe de familieleden zoeken, allemaal tasten: is er behoefte aan ruimte, is dwang het beste? Geen rol proberen in te nemen of juist wel een positie innemen? Maar iedereen blijkt, op welke manier dan ook, altijd bepalend en dwingend. Jante heeft een fascinerend web gewoven, waarin iedereen de oorzaak van elkaars karakter en leven en reacties is, maar tegelijkertijd onopvallend en terughoudend probeert te zijn. Die balans geeft een enorme spanning in dit verhaal. Geen spanning die je meteen een schok geeft, maar een magnetische spanning, die aantrekt en afstoot. Een spanning waar je niet tegenin kunt bewegen. Want is het überhaupt mogelijk om volkomen autonoom te zijn? Neem bijvoorbeeld de broer Fos, de zoon die zijn ouders geen problemen lijkt te geven, de jongen die vakantiefoto's maakt voor zijn vrienden. Misschien maakt hij zelfs die avontuurlijke vakantiewandelingen enkel en alleen om het aan zijn vrienden te kunnen laten zien. Daarin zit voor mij een van de grote krachten van dit verhaal, dat je je als lezer afwisselend in alle personages kunt verplaatsen, je daarbij ook steeds iets van jezelf herkent. Tegelijk voelde ik dat ik als lezer meer en meer op zoek was naar houvast, naar hintjes op een goede afloop, naar signalen. Citaat: 'Nu ben ik degene die niets kan doen, behalve toekijken hoe het fout gaat, en nog een klein beetje hoop dat het ondanks alles uiteindelijk goed zal komen. Maar dan moeten we wel blijven zoeken, zoals mijn ouders tot op een zeker punt ook altijd naar mij aan het zoeken zijn.' Als lezer beleefde ik dit verhaal heel intens en geconcentreerd door de waas waarin Lea observeert en leeft. Plots kan ze uit die waas tevoorschijn komen, iets voelen of denken om zich aan vast te grijpen, een enkele zin waaraan je je als lezer ook kunt vastgrijpen. Waarin ze kraakhelder observeert, zo helder dat je er als lezer haast van schrikt, omdat zo'n helder inzicht hoop geeft. Omdat je dan voelt dat Lea misschien ook ziet wat er aan het gebeuren is. Want ondanks alle donkerte, voel je als lezer onder elke zin de hoop dat het misschien beter gaat worden, dat er ergens een uitgang uit de kluwen te vinden moet zijn. Tot slot wil ik deze laatste zin citeren, waarin de moeder van Lea bij haar neerhurkt en haar aankijkt: 'Ze hielp me overeind en keek me recht in mijn ogen, zoekend naar waar ik gebleven was.' Prachtig.

Selm: Jaap Robben over *Weerlicht* van Jante Wortel. Prachtig, Jante.

Jante: Ja (lacht)

Selm: Jij hebt Jaap Robben gekozen, ook een collega-schrijver. Wat is jouw relatie met hem?

Jante: Uhm... Nou, ik heb les gehad van Jaap, aan Creative Writing. En ik sprak hem toevallig afgelopen weekend bij een festival, Frontaal, waar we allebei zouden optreden. En toen vroeg ik hem ook welk vak hij had gegeven, want ik kon me dat eigenlijk niet herinneren. Maar hij wist het zelf ook niet, dus... ja, het was een onduidelijk vak, maar zo leerde ik Jaap kennen, en ook zijn werk, wat ik zelf heel erg, heel erg goed vind.

Selm: Ja.

Jante: Ja.

Selm: Hij heeft het ook over die personages van jou en ja, die gaan dan leven. Wat doet dat met een schrijver, om die personages los te laten en anderen daarover te horen praten?

Jante: Uhm... ja, het is eigenlijk, vind ik het wel heel leuk, omdat, uhm... lezers zien ook, of lezen ook, andere dingen in zo'n personage dan ik er zelf in stop. Het is bijna alsof ik ze deels compleet - of nou ja, dus eigenlijk incompleet - aflever, en ze worden dan compleet op het moment dat ze echt gelezen worden.

Selm: Ja. En de hoop, de hoop dat er hoop is. Kan je je daarin vinden?

Jante: Ja, zeker, ja. Ja, voor mij, tijdens het schrijven was... had ik die hoop ook. Toch wel echt dat je, ondanks dat je het verhaal zelf aan het schrijven bent, dat je toch ook hoopt dat het goed komt met je personages. Ja.

Selm: Ah ja, dus dat weet je niet. Dat verhaal ontspint zich, of dat ontrafelt zich, dat ontplooit zich in je... op een manier onderga je het mee.

Jante: Ja, je... je schrijft het wel zelf, dus in principe heb je alles in de hand, maar toch heb ik ook het gevoel dat... dat ik niet alle leiding heb. Het verhaal gaat ook zelf een kant op en de personages gaan zelf een kant op met elkaar.

Selm: Corinne, ervaar jij dat ook zo, in het schrijven?

Corinne: Ja, absoluut. Soms ben je iets aan het schrijven en dan denk je... dan heb je een haakje en denk je: hier ga ik over schrijven. En dan merk je: oh, nu gaat het gesprek die kant op en dan eindigt je scène ineens heel anders dan je je had voorgesteld. Of ja... misschien had ik het mij dan ook niet helemaal voorgesteld, ik denk dat ik altijd ook wel met een bepaalde openheid probeer te schrijven. En dan...

Selm: En had je ook altijd die hoop? Leef je op die manier dan ook mee met die personages?

Corinne: Ja, ik denk wel dat die openheid een beetje gelijk staat aan hoop, denk ik? Dat er altijd nog iets kan, en het kan ook altijd nog goed komen. Ik denk... als een personage van in het begin totaal duidelijk fataal de mist in gaat, dat het misschien moeilijk te volgen blijft, want dan denk je: ja, hier zit geen graantje hoop meer in.

Selm: Ja. Al jullie boeken zijn zoektochten, zoektochten naar een oorsprong. Dat kwam ook eigenlijk telkens weer in de laudatio's mooi terug. Wat is die zoektocht, Jante, in *Weerlicht*?

Jante: Uhm... ja, Lea is, maar eigenlijk met het hele gezin, zijn zij op zoek naar een oplossing of een manier om beter te worden. Maar ik denk voor Lea zelf, persoonlijk is zij ook op zoek naar zichzelf eigenlijk, weer. En soms, ik denk op die heldere momenten, dan weet ze wel dat dat deel van zichzelf er nog is, maar ze is ook vooral op zoek naar... ja, naar het deel van haar dat daar naar terug wil, hoe ze daar dus weer... ja, eigenlijk weer van de ziekte, zich los gaat maken van de ziekte. En... ja. Dat.

Selm: Corinne, ook bij jou is het begrijpen denk ik, van, ja, ook een ziekte, een belangrijk... een motor.

Corinne: Ja. Ja, het is... enerzijds het zoeken naar het waarom, maar ook het zoeken naar het waarom van het waarom. Waarom willen mensen altijd een reden, een oorzaak vinden? En waarom willen ze die graag zo omlijnd mogelijk, als een pakketje? En kunnen we er ook mee omgaan als het geen verpakking heeft, de oorzaak?

Selm: Ja. Corinne en Jante, jullie kennen elkaar uit dit rijtje Wintertuin, hoe... zien jullie zelf parallellen tussen jullie werk, of tussen het schrijverschap? Zien jullie...

Corinne: Ja, ons, ons... onderwerp loopt natuurlijk dicht bij elkaar. De eetstoornis, het lichamelijke, uhm... het zoeken daarin, dus... Dus ik vind het ook wel grappig dat we nu met zijn tweeën overblijven, want daarin liggen onze romans natuurlijk dicht bij elkaar. En verder denk ik ook wel dat we andere schrijvers zijn, uhm... ja. Dus je vertrekt misschien vanuit een soort zelfde thema, maar dat, ja... dat levert toch heel andere romans op.

Selm: Jante, welk verwantschap zie jij, voel jij?

Jante: Uhm... Nou, ik zie inderdaad ook vooral de thematiek, dat we in dat eetstoornisstuk... ja toch wel een zelfde soort, uhm... nou ik zou niet hetzelfde soort boek willen zeggen, maar... ja, boeken waarin een eetstoornis zo'n grote rol speelt, zie ik zelf niet heel vaak. Die lees ik niet heel vaak. En ik denk ook, wat ik interessant vond aan wat Corinne net zei over dat pakketje waar altijd naar gezocht wordt, dat is in elk geval iets waar ik in mijn boek ook mee bezig ben. Van: waarom moet alles een pakketje zijn en wordt de behandeling dus ook gericht op dat pakketje en niks wat daarbuiten ligt, bijvoorbeeld? En ik denk ook zeker... toevallig heb ik Corinne laatst gemaild (lacht) dat ik daarover ook wel met haar in gesprek wil gaan, en dat het me heel interessant lijkt wat daar- of daar iets uit gaat komen.

Corinne: Ja, ja, lijkt mij ook heel leuk ja. Dus ik heb meteen teruggemaild (lacht)...

Selm en Jante: (lachen)

Corinne: ... maar die afspraak is nog niet geweest. Dat was mooi geweest, als we hier iets konden over vertellen, maar... (lacht)

Selm: Ah ja, maar we kunnen een begin maken, natuurlijk van dat gesprek.

Corinne: Ja, zeker.

Selm: Wat was je vraag precies, aan Corinne?

Jante: Uhm... Ja, ik ben vooral heel benieuwd of we samen, nu de boeken er allebei zijn en de gesprekken over het boek eigenlijk bezig zijn, of beginnen, wat we daarmee kunnen doen als we als twee schrijvers daarover in gesprek gaan en gaan nadenken. En misschien komt daar een product uit, maar misschien is het ook alleen een gesprek, of... nou ja, wat ik nog wilde voorstellen: misschien iets van een briefwisseling, of wat dan ook, dat kan allemaal interessant zijn. Maar ik ben sowieso heel benieuwd, ook als het niet uiteindelijk bij het publiek terecht komt. Ja, om Corinne te spreken daarover. Over die thematiek en natuurlijk hoe het is om te debuten, want dat hebben we allebei voor het eerst gedaan. (lacht)

Corinne: Ja. Ja eigenlijk is dat sowieso al heel leuk om te bespreken, want dat doe je niet zo snel, hè, je-

Jante: Nee.

Corinne: Je zit toch vaak als schrijver een beetje in je eigen cocon. Dus dat is al heel fijn. En dat dan nog iemand ook daar iets heeft over durven schrijven ook wel, want dat is toch ook wel een hele stap. Inderdaad dan ook ineens- ik denk dat het een heel leuk en ook interessant idee is om te kijken van wat kunnen we daar nu voor het publiek mee doen.

Selm: Ja, en... alle twee, dat kwam in onze gesprekken telkens terug, worstel je ergens ook met hoe het dan ontvangen wordt. Het wordt goed ontvangen voor alle duidelijkheid, maar dat het dan op een bepaald moment misschien toch gecategoriseerd wordt als een boek over eetstoornis, terwijl allebei de boeken veel meer zijn dan dat, natuurlijk. Is dat ook een deel van de briefwisseling? Gaat dat daar ook over?

Corinne: Ja, kan ik mij wel voorstellen, hoor. Want het is natuurlijk ook wel wat om.. ja, iets over psychische kwetsbaarheid te doen, of dat, dat zit ook heel snel al in zo'n pakketje, of in zo'n hokje. Nou en dat krijg je ook wel vaak terug, vind ik, nu het boek er is. Dus ik ben heel benieuwd hoe Jante daarmee omgaat. (lacht)

Jante: Ja. Ja, en toch ook wel door juist dat psychische, persoonlijke stuk, merk ik dat ik ook wel anders benaderd word: het wordt gelijk heel persoonlijk. En, uhm... waardoor de vragen ook vaak persoonlijk worden. En van tevoren was ik natuurlijk ook wel bezig met: oké, ik schrijf niet alleen een boek over iemand met een eetstoornis, maar de rekensom is ook wel snel gemaakt dat dat iets met mij te maken heeft, dus je stelt je daarin als schrijver ook heel kwetsbaar op. Ja, dat voelt ook wel al zo, ik heb wel een stukje van mezelf ook, een stuk van mezelf in het boek gestopt. En... ja. Dat is wel heel eng, en ik ben ook heel benieuwd inderdaad hoe dat voor Corinne is.

Corinne: Nee, ja, uhm... Ik heb daar met mijn uitgeverij ook wel veel gesprekken over gehad op voorhand, van in hoeverre- je weet dat die vraag gaat komen, en in hoeverre wil je iets van jezelf dan ook laten zien. En ik vond toch ook ergens: het is een heel persoonlijk verhaal, en ik wil ook juist dat we daar opener over kunnen praten, dus vond ik het ook nodig dat ik daar dan ook open over was. Maar ik vind het ook wel heel heftig hoe ik dan merk als debutant, want dat is allemaal nieuw, dat dan die gesprekken vaak volledig over alleen nog maar het persoonlijke gaan, wat voor mij als schrijver dan weer juist niet interessant is. Ik vind het voor, ja weet ik veel, de maatschappij ofzo misschien wel goed, maar ik wil ook wel als schrijver benaderd worden, dus... ja, dat vond ik vaak wel zwaar. Op voorhand werd mij ook gezegd dat het mij dan ook terug in die tijd zou brengen, maar dat is niet gebeurd. Ik heb ook wel een bepaalde afstand kunnen houden. Maar ja, het is inderdaad wel heel persoonlijk.

Selm: Ja, en je werd soms gevraagd over, over het zorgfonds, hè, over het zorgstelsel. Jante, gebeurt dat bij jou ook? Dat je dus als een expert wordt opgedist? Of opgevoerd?

Jante: Ja, ja dat inderdaad. Of dat... dat ik als een soort exva- ervar- bluh! ervaringsdeskundige gezien word, wat ik soms ook wel... ja lastig vind, om dan bijvoorbeeld antwoord te geven op de vraag wat iemand moet doen die een naaste heeft met zo'n-zoiets. Maar op zich, het gesprek over de zorg vind ik wel interessant, hoewel het ook bijna een oneindig gesprek is. En... ik het ook graag wil hebben over- nou ja, als het dan wel even over dat stukje zorg gaat, dat het wat mij betreft ook, ja, iemand met zo'n psychische ziekte is nog steeds een persoon. Wat ik soms merk is dat... ja, dat er toch, dat er heel erg gezocht wordt naar zo'n hokje. Terwijl ik denk dat ziekte en gezondheid ook in elkaar overlopen.

Selm: Ja, maar dat is heel mooi wat je nu zegt, wil ik gelijk op aanhaken. Want dat is denk ik ook het uitgangspunt van Corinne: die binariteit, die vermeende binariteit, tussen gezond en ongezond.

Corinne: Ja, zeker. Ja. En dus als je zo'n vraag krijgt over de zorg, vind ik het ook juist heel belangrijk om daar een genuanceerd antwoord op te geven en dat het natuurlijk, ja, het komt... er zitten zoveel factoren aan, hè. Uhm... maar in ons zorgstelsel wordt heel vaak nu vergeten dat die persoon, die cliënt wordt genoemd, dat die dan meer is dan die diagnose alleen, en dat daar ook nog van alles onder zit. Er wordt heel erg defensief op de ziekte gereageerd, maar niet op de mens op zich. Dus dat is een heel interessant antwoord, maar ik denk dan ook soms van: ja... dan voel ik me soms ook maar schrijver ofzo (lacht). Ik heb natuurlijk heel veel mensen gesproken en ik heb mijn eigen ervaringen, maar ik denk dan: als het gesprek alleen daarover gaat, denk ik, ja, moet je misschien een... daarin een deskundige vragen.

Selm: Hm. Heb je al nee gezegd, tegen vragen?

Corinne: Ik ben heel slecht in nee zeggen. (lacht) Dus ik heb nog niet echt nee gezegd. Ik heb ook wel spijt, want ik heb dus een keer gehad, dat het dus - daar vertelde ik jou ook over, Selm, de vorige keer - dat het heel erg over het, over 'hier komt de schrijver die in een inrichting zat' was. En daar werd ook heel de tijd zo op mijn grootvader gewezen en ik zei dan heel de tijd heel netjes: de grootvader van het personage. En daar had ik echt wel spijt, dat ik daar niet wat bruter durfde te zijn, ofzo. Ik denk dat ik, bij een volgend boek, ben ik daar iets standvastiger in, denk ik. Want nu antwoord ik inderdaad wel braaf.

Selm: Jante, heb jij al echt een lijn getrokken, heb je al nee moeten zeggen?

Jante: Nou ja, ik ben dus ook heel slecht in nee zeggen. En ik merk ook dat ik vaak pas achteraf denk: oh ja, die vraag had ik eigenlijk helemaal niet hoeven beantwoorden, of dat is best wel een vreemde vraag. Uhm... en in het moment geef ik dan gewoon antwoord, dan is het allemaal goed, maar ik heb na een paar gesprekken, heb ik wel iets beter geleerd hoe ik om zo'n antwoord heen kan praten. Dus dat ik er eigenlijk... iets heel anders zeg dan een antwoord op de vraag, waarin ik ook wel een soort van laat merken van: er is geen eenduidig antwoord op, of het is niet interessant om dit persoonlijke aspect van mij nu helemaal uit te lichten. En wat jij zegt, Corinne, herken ik ook wel, dat je constant onderscheid moet maken tussen de 'jij' als in de schrijver en het personage. Ik heb mezelf ook wel eens horen zeggen: 'ja want (met nadruk) Lea, het personage in het boek'... (lacht)

Corinne: (lacht)

Jante: Ja. Heel herkenbaar.

Corinne: Ja.

Selm: Bevreemdt me toch, want jullie praten er natuurlijk- of worden geïnterviewd door, ja, literaire journalisten, toch mensen met vakkennis. En dat die dan toch die verwarring inbrengen, of toch zelf verward geraken. Of is het gewoon armoe, is het intellectuele luiheid, wat zou het zijn?

Corinne: Ik denk soms dat er toch nog, dat er toch nog een moeilijkheid zit in de fictie en de non-fictie, als die een beetje elkaar raken, dat mensen daar nog altijd een beetje moeite mee hebben. En misschien is dat ook wel te- wat we daarnet al zeiden, dat we zo graag een pakketje hebben, en als dat dan niet helemaal zo is, een beetje buiten die lijntjes kleurt, dan is dat moeilijk.

Jante: Ja, en ik denk als je uhm.. ik kies er dan, net als Corinne, voor om wel ook deels in te gaan op dat persoonlijke, en dat er juist wel bij te betrekken omdat ik denk dat dat ook wel veel toe kan voegen, maar daar, ja... daarbij sluit je dus eigenlijk uit dat er een harde lijn is. Dus dat zo'n interviewer alleen over het boek mag praten. En ik denk dat... ja, dat persoonlijke is ook interessant voor de lezer van het interview of artikel, denk ik. Dus zij zitten daarmee ook in hun achterhoofd, van dit willen lezers misschien lezen. In het eerste interview dat ik had zei de interviewer ook van: ja de redactie wil dat ik terugkom met een eetstoornisverhaal, maar zelf ben ik ook wel heel benieuwd naar wat er nog verder in het boek zit. En dat vond ik wel heel typisch, want ja, daarin is zo'n redactie dus wel echt op zoek naar dat hokje, om het in te stoppen.

Corinne: Ja. Ik had bij mijn eerste interview, maar dat was maar een heel klein artikeltje, maar daar had ik... wel nog niet de keuze gemaakt of ik het persoonlijke ging noemen. En toen heeft die interviewer zeker drie keer gevraagd of het persoonlijk was, en heb ik elke keer nee gezegd. (lacht) En toen was het uiteindelijk, toen was het toch wel... toen heb ik uiteindelijk wel de keuze gemaakt om wel ja te zeggen. (lacht)

Jante: (lacht)

Selm: Het gaat over hokjes, het gaat over is het dan fictie of non-fictie, maar er is dan toch ook nog iets anders als autofictie? Annie Ernaux heeft net een Nobelprijs voor literatuur gekregen, 'autofictie'; zou dat dan een term zijn- zou dat een categorie kunnen zijn waar jullie werk onder valt?

Jante: Ja, ik denk, uhm... mijn werk zeker wel. Uhm.. ik denk wel dat ik meer sta achter het fictie deel van het woord, maar autofictie... ik gebruik liever de term autofictie dan dat ik zeg: het is fictie gebaseerd op autobiografisch, wat natuurlijk eigenlijk hetzelfde is, maar... Ja, bij autofictie is het dan meer ook nog echt, ja... Je gaat er een beetje vanuit dat het toch wel echt fictie is. Tenminste, dat heb ik, als ik autofictie lees, denk ik: oh, dit komt heel dichtbij de schrijver, maar je weet ook niet waar precies. En daar ben ik dan ook niet per se nieuwsgierig naar, in elk geval niet naar: dit is echt en dit is niet echt. Ik weet gewoon: het komt- het is een soort- het komt gewoon heel dichtbij.

Selm: Corinne, als het boek *Het begin en zijn oneindigheid*, als het op de nog op te richten afdeling van non-fictie... wat zeggen we nu, autofictie, zou staan. Zou je het dan stiekem uit het rek pakken en alsnog bij fictie zetten? Of staat het daar goed?

Corinne: Nee, nee, ik vind dat die daar wel mooi staat dan. Ik vind autofictie eigenlijk wel, net als Jante, wel een mooie term. Het heeft ook iets, uhm... speels, en de schrijver lijkt er echt nog wel een hele compositie van gemaakt te hebben. Het is inderdaad niet autobiografisch, het heeft een meerwaarde. Ik hou zelf ook van autofictie om te lezen, dus nee, ik zou er graag staan.

Selm: Ja. En ken je het werk van Ernaux? Van Annie Ernaux?

Corinne: Ja. Ja. Ja. Ik had eigenlijk toevallig net nog een, ja... ik had toevallig *De jaren* en *Het voorval* gelezen. Dus ik dacht: die Nobelprijs komt op het juiste moment. Uhm.. ja, nee, ja, heel mooi, absoluut.

Selm: En Jante, ken jij het?

Jante: Ja, ik heb vorige week *Het voorval* gelezen. En ik moest inderdaad daar ook gelijk aan denken, bij autofictie. En... ja, heel, of... nou, ik moest daaraan denken toen ik zei van: je voelt dat het heel dichtbij komt. En dat vind ik ook heel mooi aan haar werk. Ja.

Corinne: Ja, en ik heb dan zelf niet zo van: oh, het is echt gebeurd, of dat dat mij treft. Het is haar taal die mij treft, en ook haar compositie en dat vind ik heel mooi aan hoe ze schrijft. En dat zal misschien ook wel komen doordat het echt is, of dat zou kunnen, dat het daarom ook zo vloeiend loopt ofzo. Maar ik vind dat vooral zo mooi aan Ernaux.

Jante: Ja, ik bedoelde ook niet per se dat omdat het autofictie is, dat je voelt dat het dichtbij komt. Ik was daar in het laatste jaar van mijn opleiding veel mee bezig, dat ik bepaalde boeken had waarvan dan bekend was van, nou, dit is autobiografisch, en dat raakte me dan heel erg. Maar dat er ook boeken waren waarvan het werd gepresenteerd als autobiografisch en dat raakte me helemaal niet. En ik was heel erg op zoek naar, naar de... ja, wat raakte me dan? En daarbij kwam ik uit op 'echtheid', maar dan wel tussen haakjes, want met echtheid bedoel ik dan dus niet dat het echt gebeurd is, of dat het waar is. Maar dat het echt voelt. Ja, dat het gewoon dichtbij komt en ik denk dat dat ook kan in volledig verzonnen fictie, natuurlijk. Want autofictie is eigenlijk ook weer zo'n hokje waar je dan misschien van kan denken van: oh, maar daar heb ik geen zin in, want dat is gewoon een schrijver aan het blèren, ofzo. (lacht)

Corinne: (lacht)

Jante: Maar, uhm... Ja, die echtheid, ook al is het dus eigenlijk nog steeds een vage term, die vind ik heel interessant.

Corinne: Ja, is heel mooi, echtheid. Ja.

Selm: Wat raakt jou, Corinne, in literatuur? In kunst?

Corinne: Uhm... ja, ik vind die echtheid wel heel treffend, omdat ik, ik word eigenlijk geraakt door hele kleine dingen. Kleine voorvallen, toevallige dingen die net op de verkeerde plek stonden. En dat is vaak wel de werkelijkheid, ofzo. Dat net die auto dubbel geparkeerd stond, en toen net een fietser langs kwam, en uhm- dit is nou niet zo'n heel spectaculair moment, maar het zou heel mooi kunnen zijn. In de sneeuw, bijvoorbeeld. Dus dat is wat mij raakt, en dat is dan misschien ook die echtheid, omdat daarin de dingen soms poëtisch samenvallen? Ja.

Selm: Nou ja, Corinne, jouw boek begint met een quote van Walschap: 'De mens, ge kunt gij er niet aan uit.'

Corinne: Ja.

Selm: Vind ge dat ook in Walschap? Nu begin ik met 'ge' te praten, zelf.

Corinne: (lachend) Ja, dat gaat vanzelf, hè? Uhm... De kleine dingen... ja, ik moet nu wel zeggen dat het al lang geleden is, hoor. Ik heb eigenlijk die quote ook gekozen, uhm... Ik heb les gehad van Joos Borré- of Jos... ik zeg nu Joos, maar dat is natuurlijk een heel erg Vlaams persoon, Jos Borré - in Woordkunst, en hij was uhm... ja, de biograaf ook van Walschap. Het was ook een beetje een ode aan hem. Aan Jos Borré. Dat was onze literatuurdocent in Woordkunst. Ja, en zo hebben wij Walschap allemaal gelezen. Ja. Het is lang geleden, ik kan het niet meer precies terughalen, of ik dat nu precies ook in Walschap terugzie. Ik vind wel de quote heel erg goed.

Selm: Ja. Jante, heb jij overwogen om een quote in je boek op te nemen, om ook een literaire verwijzing te maken- ik heb het nog even nagekeken, je hebt er geen, hè? Heb je dat overwogen?

Jante: Nee, ik heb er geen, nee. Ik heb het wel overwogen, uhm... maar achteraf, ja... ik heb er misschien ook niet goed genoeg naar gezocht. Ik heb wel overwogen iets van Knausgård te doen, omdat in zijn werk die echtheid mij dus heel erg raakte en mijn... ja, toen ik daar veel mee bezig was, ging ik heel erg in zijn werk zoeken, eigenlijk. Maar ik merkte toen dat- in een zo'n quote kon ik de echtheid niet vinden en ik merkte ook dat het niet, uhm... ja, ik had niet het idee dat het echt iets toe zou voegen als ik het bij mijn, ja, als je dat zou lezen voor mijn boek. Ja, dus ik heb ervoor gekozen om het, ja, toch maar niet te doen.

Selm: Ja. Want je hebt al die Knausgårds, allemaal nog een keertje vastgepakt en gekeken: zit daar niet toch die ene zin in?

Jante: Ja, ik heb ze helemaal doorgelezen, op zoek naar een quote... (lacht)

Selm: (lacht)

Corinne: (lacht) Niks gevonden!

Jante: Nee, nee. (lacht)

Selm: En wat raakt je zo in het werk van Knausgård?

Jante: Uhm... ja, ik denk ook een soort rauwheid, maar vooral... ik had- ik heb een aantal keer echt wel plaatsvervangende schaamte gevoeld en, uhm, ik denk- ik vind dat heel mooi, als je als schrijver ook bijna gênante dingen over jezelf wel bloot durft te geven. En, ja, dat je dat gewoon doet. En durft, eigenlijk, want daar heb je vooral denk ik heel veel lef voor nodig. Maar ook de manier waarop hij naar dingen kijkt, hoe hij, ja, naar zichzelf kijkt en daar, ja... heel kritisch op is en ook... ik vind hem met vlagen ook wel- merk ik dat ik het zelf ook doe, maar volgens mij schrijft hij ook- hij schrijft wel echt over zichzelf, maar met vlagen dat ik hem ook echt arrogant vind, en dat ik me afvraag of hij dat nou zelf ook vindt, dat weet ik niet. En tegelijkertijd weet ik van sommige stukken dat ik het ook niet geloofde, van ja, hij schrijft dan een stukje over ergens dat hij vier was, en dan weet ik van dat moest haast wel ook heel erg ingevuld zijn. Maar dat vind ik dan niet erg. Ja, ik denk die echtheid komt toch weer- het komt toch de hele tijd weer op die echtheid uit. (lacht) Die... die vind ik heel mooi.

Selm: Ja. Want dat vereist dus lef en een nietsontziendheid.

Jante: Ja. Ja. Dat denk ik wel, ja.

Selm: Ja. Wat jullie denk ik allebei typeert. Misschien is het zachter, en allerminst arrogant, hè, dat wil ik alvast zeggen. Ik vind jullie geen moment arrogant.

Jante en Corinne: (lachen)

Selm: Is het dan een genderding?

Corinne: Uhm... en wat dan?

Selm: Nou ja, Knausgård, de man.

Corinne: Oh... die dan, die dan meer lef heeft?

Selm: Ja, is het dan meer lef? Of is het dan meer nietsontziend, of? Wat is... wat is het verschil tussen Knausgård en Heyrman?

Corinne: Hm... ja, ik denk- maar ik weet niet of dat dat gendergebonden is, zou kunnen, maar, uhm... wat ik in elk geval altijd doe is, ik- en soms een beetje te veel denk ik, maar ik probeer met iedereen rekening te houden. (lachend) Een hele genuanceerde schrijver, ofzo. Waardoor het zachter landt, denk ik. Want er is wel inderdaad lef voor nodig, maar ik kan me inderdaad niet typeren als nietsontziend. Juist heel veel ziend.

Jante: Ja.

Corinne: Ja.

Jante: Ja, ik heb dat-

Selm: Wortel ook, denk ik?

Jante: Ja. Ik heb dat ook inderdaad heel sterk, dat ik- ik zou het bij mij ook niet nietsontziend noemen, omdat ik juist ook wel heel veel bezig ben met hoe het landt als het, wanneer het hard is, of... heftig, of rauw. En waar ik- wat ik ook meer heb, denk ik, is dat het bij mij ook wel, uhm... ja, ik selecteer denk ik meer, wat ook wel natuurlijk is: Knausgård heeft zes boeken die heel dik zijn (lacht) en uhm... hij beschrijft meer alles. En dat zou ik denk ik echt niet kunnen, omdat ik uhm... wel wil dat het ook allemaal betekenis en zwaarte heeft. Niet dat dat bij hem niet zo is, of dat hij dat niet wil, maar uhm... in zijn werk kom ik wel soms iets tegen waarvan ik denk: nou, als ik mijn werk zou presenteren als autobiografisch weet ik niet of ik dat dan per se mijn omgeving aan zou doen.

Selm: Aha.

Jante: Ja. Dat lijkt me wel intens als je bijvoorbeeld de vrouw of de buurman of het kind bent van... (lacht) Ja.

Selm: Ja, en dat is dan wat ik misschien als gegender zie, of een genderverschil. Inderdaad, het oog voor die omgeving, want die schrijver die mag dan wel het verraad plegen, zoals Connie Palmen het zo mooi zegt, veroordeeld is tot het verraad van een familie. Maar dat kan in gradaties natuurlijk. Bij jullie is er met heel veel oog voor die omgeving van die personages- komen al die perspectieven heel mooi aan bod.

Corinne: Ja, en los daarvan, was ik net aan het denken, zit die rauwheid er natuurlijk wel in, hè. En bij ons alle twee, denk ik, hebben we ook toch wel dingen genoemd waarvan ik denk ik- ik kan niet voor jou praten, Jante, maar waarvan toch ook een familie ook wel effe moest bijkomen ofzo. Of...

Jante: Ja, zeker.

Corinne: ... het was ook niet heel eenvoudig, dit proces, en ook het verloop van dat debuten. Maar inderdaad, wel minder hard, denk ik. (lacht) Ik moet ook bijvoorbeeld aan Édouard Louis denken, dat is natuurlijk ook een man, die ook heel fel en persoonlijk schrijft...

Selm: En afrekent met de omgeving...

Corinne: Ja, zeker. Ja. En dan denk ik dat inderdaad, en wij ook alle twee, ook nog meer in wat we dan precies zeggen en- ik zie bij Jante ook dat het... die personages zijn ook helemaal niet particulier, ik zie daar allemaal mensen in die ik ken, ofzo. En dat is heel tof, want dan is het geen überpersoonlijk verhaal, want het is van ons allemaal.

Selm: Herken je dat, Jante?

Jante: Ja. Ja, en ik denk ook wel dat... ik vind dat zelf ook belangrijk en het, uhm... de personages, ja... Toen ik ze schreef in elk geval, werden het voor mij ook wel echt personages en mixes van mensen die ik ken. Ja. Hoe ik de personages voor me zag, dus er zitten ook echt eigenschappen in die ik aan de personages heb gegeven van, ja, gewoon

omdat ik dat vond werken, of vond passen. En ik vind het zelf altijd fijn als ik lees en personages zijn... ja, daar herken je dingen in, maar dat is niet per se... ja, dat is niet erg, denk ik. Ik vind dat inderdaad juist heel fijn. Ja.

Selm: Ja, de ex-vrouw van Knausgård, die heeft een keer een proces ooit aangespannen, hè, tegen hem?

Jante: Ja, ik heb dat niet helemaal gevolgd. Ik kwam er ook laatst pas achter-

Corinne: (er doorheen) Ik weet ook niet precies...

Jante: -dat ze gescheiden zijn (lacht). Maar...

Selm: Oh.

Jante: Ja. Ik kan me er wel iets bij voorstellen, ja, dat ze dat zou hebben gedaan. Ja. (lacht)

Selm: Ja. Hoe reageerde jullie omgeving? Op jullie boeken?

Corinne: Uhm... bij mij werd er een voorboek, of hoe heet dat nu weer, zo'n... eigenlijk een boek dat dan naar de boekhandels gaat enzo, zo'n beetje een... ik noem het nu even zo'n voorboek, dan, hè, dus slecht papier enzo. Een persexemplaar, zo heet het. En dat heb ik toen aan mijn moeder gegeven en, zodat zij het al eens kon lezen. En daar was ze heel blij om (lacht), dat ze zich kon voorbereiden. Uhm... ja. Maar ze is heel blij hoor, maar zoiets heeft wel wat rijping nodig. Ze zei ook tegen mij dat ze dan... dat ze dat dan de eerste keer leest een beetje met spanning in haar schouders, en dan de tweede keer kan ze ervan genieten. Dus, ja.

Selm: Jante, hoe ging jouw naaste omgeving om met het debuut?

Jante: Uhm, ja, ik heb eigenlijk hetzelfde gedaan als Corinne, ik heb mijn ouders het, toen het wel echt al klaar was, dus definitief klaar, heb ik het ook aan mijn ouders laten lezen. Ja, eigenlijk hetzelfde. Het is toch wel heel... intens, denk ik, om zo, zoiets te lezen, als ouder, of... Maar ze zijn ook vooral trots en vinden het heel mooi dat het op zo'n manier, ja, een hele belangrijke rol heeft gekregen. Mijn vader heeft het twee keer gelezen en die zei inderdaad ook van: de eerste keer ben je toch wel een beetje gespannen en misschien meer aan het zoeken naar 'komt er straks nog iets waar ik echt van ga schrikken?' En hij zei wel dat-ie twee keer wel een beetje moest huilen. Maar ja, hij vond het echt heel mooi, en ook als werk, dus niet per se als het verhaal van... mij, of bijvoorbeeld.

Selm: De literaire kwaliteit.

Jante: Ja, ja.

Selm: De roman, ja. Maar je hebt ze heel bewust niet betrokken, gedurende het proces heb je niks laten lezen?

Jante: Nee. Ook omdat ik wist dat ik, ook al zou ik me voornemen: ik ga niks met hun reactie doen, denk ik dat ik toch heel erg zou zoeken naar uhm... ja, naar iets van- als er iets van ontevredenheid uit zou komen, dan zou ik dingen gaan aanpassen. En dat wilde ik niet. Ook omdat het in mijn hoofd, is het echt een ander verhaal. Het zijn ook... de personages zijn niet mijn ouders, de broer is niet mijn broer. En ja, eigenlijk om dat helemaal te vermijden, dacht ik: ik moet het gewoon eerst afmaken en dan... En ook van: ze kunnen er wel op vertrouwen dat ik niet iets zal schrijven waar ze door gekwetst zouden zijn. En dat wilde ik ook heel graag: dat het liefdevol zou zijn, zonder dat het liefdevol is om liefdevol te zijn.

Selm: Hm. Corinne, jij hebt ook niemand laten lezen, niet uit je naaste omgeving, behalve je vriend, misschien, of...?

Corinne: Ja, die heeft het wel op een bepaald punt gelezen, volgens mij ook toen met dat persexemplaar. En daar gingen wel nog wat dingen aan veranderen, dus toen heeft hij wel gelezen, ja. Ja, en ook-

Selm: En voelde die zich op een manier, want dat is... die is natuurlijk ook beeldend kunstenaar, het hoofdpersonage heeft een relatie met een man die kunstenaar is-

Corinne: Ja, hij was bang dat hij de bijnaam 'communist' ging krijgen, maar die heb ik toch nog niet gehoord. (lacht) Dus hij heeft geluk. Uhm, nee ja, dat moet gek zijn wel, denk ik, voor een naaste van een autofictieschrijver om soms dingen van uzelf terug te zien. En ik, ik... ik haal ook heel veel dingen- want bij mij gaat het ook niet altijd, en bij Jante denk ik ook niet, maar om dingen die ik persoonlijk heb meegemaakt, maar ik interview ook veel mensen, ik... in andere werkzaamheden die ik doe neem ik dingen op en die komen vaak ook terug in mijn werk. Dus in die zin is het dan ook een reflectie van de werkelijkheid, maar niet altijd persoonlijk ofzo. Dus, ja, dat moet bijzonder zijn, om jezelf zo terug te lezen, kan ik me zeker voorstellen. Moest daarnet nog denken, ik weet dat mijn moeder toen ze het dus las voor de allereerste keer, toen was ze... en ze heeft ook een bepaald gevoel voor dramatiek, denk ik, dat ik wel geërfd heb, dan had ze tegelijkertijd de zolder opgeruimd, dat was vroeger mijn kamer. Dus dan vond ze ook nog al die eetschema's en alle dingen van vroeger terug, dus bij haar, ze heeft niet een keer- de eerste lezing was huilen, gewoon. (lacht) Ze had zich daar even helemaal in ondergedompeld. Maar, ja... (lacht)

Jante: (lacht)

Corinne: (lachend) Wel heftig, hè?

Selm: Heb jij goede afspraken, Jante, met je geliefde? Voelt die zich ook soms bekeken, of vreest die wel eens dat die ergens in een verhaal of boek belandt?

Jante: Weet ik eigenlijk niet. Hij is wel nieuwsgierig, volgens mij. Hij vraagt wel eens voor de grap, van: oh, ga je dan over ons schrijven? Uhm... maar ik weet niet. Op de een of andere manier ben ik toch wel terughoudender in schrijven over wat er op dit moment gebeurt. Ik vind het makkelijk om... ja, dingen die geweest zijn en ook afgesloten, ik denk dat ik het toch... stel ik zou schrijven over een liefdesrelatie waarin de personages best wel lijken op mij en mijn vriend bijvoorbeeld, dan zou ik het toch lastig vinden om daarin dan de vrijheid te

vinden om... waar ik het eerder over had, om het verhaal te laten leiden, dus dat je minder goed weet waar het uitkomt, bijvoorbeeld. Dus dan blijf ik er toch liever iets verder vanaf. Ik weet ook niet eigenlijk waar dat dan precies mee te maken heeft. Misschien omdat hij ook schrijft. Ja. En omdat het een beetje iets is waarvan ik dan, uhm... ja, liefde vind ik sowieso moeilijk om over te schrijven, denk ik. (lacht) Ja. Ja, nee, we hebben daar ook geen afspraken over ofzo. Het mag gewoon. Dus misschien wordt mijn volgende boek, gaat dat alleen maar over mijn vriend, maar...

Corinne: (lacht)

Selm: De liefde, dat dat moeilijk is om over te schrijven, jee. En de hele wereldliteratuur bulkt ervan, maar jullie hebben inderdaad de moed om over moeilijkere, of, of misschien zelfs pijnlijke dingen te schrijven die voor anderen allicht veel moeilijker zijn. Ik vrees dat dit gesprek voor vandaag ergens nu ongeveer ophoudt, maar het gesprek tussen jullie gaat ongetwijfeld verder. Gaan jullie schrijven? Jullie gaan schrijven, of jullie gaan de podcast... nou, het idee moet zich nog vormen, begrijp ik.

Jante: Ja.

Corinne: Ja.

Selm: En ik denk, maar goed, met mij vele anderen, dat we heel graag meer lezen of meer luisteren, als het gepast is. Maar het mag natuurlijk ook gewoon tussen jullie blijven. Corinne Heyrman, Jante Wortel, heel veel dank.

Corinne: Dankjewel.

Jante: Ja, dankjewel.

Selm: En Nikki Dekker, we denken aan je. Veel beterschap.

Corinne: (lachend) Veel liefs.

Jante: (lachend) Liefs, ja.

Voice-over #2: Bedankt voor het luisteren naar *Radio Debuut*. Kijk voor meer informatie over deze reeks in de shownotes.